

Predčasné parlamentné voľby v Japonsku

[Bruno Hromý](#) | 20.10.2005

Hospodárske a podnikateľské prostredie Japonska je medzi zahraničnými, ale i domácimi ekonómami známe svojimi špecifickými vlastnosťami, tak kladného, ako aj záporného charakteru. Ide napríklad o skryté obchodné bariéry, nedostatočne rozvinutý sektor finančných i obchodných služieb, sila a vplyv oligopolov na domácom trhu a ďalší. Z tých pozitívnych je to preferovanie blaha zamestnancov pred rozdeľovaním zisku medzi akcionárov, spoľahlivosť a korektnosť vzťahu medzi predajcami a poskytovateľmi služieb na jednej strane a zákazníkmi na druhej, vysoká kvalita produktov a iné.

Japonci sú takisto známi najvyššími mierami úspor na svete, a to na úrovni domácností, ale i štátu, čo dokumentuje dlhodobu najväčšiu rezervu peňažných rezerv. Práve v oblasti úspor domácností sa vyskytuje azda najvýznamnejšia zvláštnosť japonského hospodárstva – Japonská pošta, ktorá má tri základné zložky: bežné doručovanie listov a pohľadníc, systém poštových úspor a poštovú poisťovňu. Objem úspor v poštovej sporiteľni predstavoval ku koncu júna 2005 211 miliónov jenov, teda asi 41% z celkových 519,4 milióna jenov úspor v 129 japonských bankách. Spomínanou zvláštnosťou systému poštovej sporiteľne je, že nejde o banku, ani o inštitúciu aktívnu na finančnom trhu. Ide v podstate len o obrovský zhuk úspor japonských domácností, spravovaných cez špecializovanú agentúru ministerstva financií (Trust Fund Bureau) pri garantovanej úrokovej sadzbe, ktorá pri svojej aktuálne rekordne nízkej miere nepredstavuje pre ukladateľov nijaké zásadné zhodnotenie. Keďže systém dôchodkového a sociálneho zabezpečenia v Japonsku je podľa štandardov vyspelých svetových ekonomík nedostatočný, pôsobila poštová sporiteľňa ako určitá náhrada napríklad slovenskej Sociálnej poisťovne, t. j. ako

stredisko na vyplácanie celoživotných úspor Japoncom, ktorí odišli do dôchodku. Vzhľadom na to, že je Japonská pošta spoločnosťou vo vlastníctve štátu, má len obmedzený priestor na podnikanie, čo znamená, že jediným zdrojom klesajúcich príjmov je nákup štátnych dlhopisov. Obrovské fondy sporiteľne boli a sú teda často využívané na krytie schodkov štátneho rozpočtu, či na populistické, často neefektívne projekty s politickým pozadím, napomáhajúce vládnym politikom ku znovuzvoleniu.

Japonský premiér Džuničiro Koizumi je prvým z plejády japonských politických predstaviteľov, ktorý sa podujal na zreformovanie a privatizáciu systému pošty a poštovej sporiteľne a dokonca ju zakomponoval medzi piliere svojej reformy japonského hospodárstva. Išiel dokonca tak ďaleko, že privatizáciu poštovej sporiteľne postavil ako podmienku ďalšej existencie svojej vlády, konštituovanej po nedávnych voľbách v novembri 2003.

Z uvedených politických dôvodov mala privatizácia Japonskej pošty veľa odporcov nielen u parlamentnej opozície, predovšetkým Demokratickej strany Japonska, ale i v radoch samotnej Koizumiho Liberálno-demokratickej strany (LDP). Po diplomatických neúspechoch Koizumiho vlády vo vzťahu k Číne a Severnej Kórey, po úplnom prepade japonských ambícií získať stále kreslo v Bezpečnostnej rade OSN a pre relatívne slabé výsledky hospodárskych reforiem sa plánovaná privatizácia pošty stala hlavnou témou zápasu o vládu na politickej scéne krajiny.

V júli 2005 najprv dolná komora japonského parlamentu odmietla privatizáciu pošty aj vďaka podpore 37 poslancov LDP, ktorých Koizumi označil za nepriateľov vládneho programu a uviedol, že v prípade predčasných volieb menovaných odmietne uviesť na kandidátnu listinu strany. Koizumi takisto vyhlásil, že práve hlasovanie v

dôležitejšej hornej snemovni parlamentu bude rozhodujúcim indikátorom ďalšej existencie vlády a on osobne ho bude spájať s vyslovením dôvery kabinetu. Keďže na svojom pondelkovom rokovaní 8. augusta 2005 horná komora parlamentu počtom hlasov 125 proti a 108 za neprijala návrh na privatizáciu Japonskej pošty, predseda vlády okamžite rozpustil dolnú snemovňu a na 11. septembra 2005 vyhlásil predčasné voľby. Tesne po hlasovaní Koizumi vyhlásil: „Rozdrvím starú LDP a vytvorím novú. Nebudem si so starou LDP podávať ruky. Strana nezapíše na kandidátku tých poslancov, ktorí hlasovali proti privatizácii. Ak vyhráme voľby do dolnej snemovne, poslanci v hornej si uvedomia, že urobili chybu“.

Negatívne hlasovanie nesklamalo len premiéra Koizumiho a jeho prívržencov, ale znepokojilo aj finančných analytikov doma i v zahraničí a predovšetkým nepríjemne prekvapilo samotné vedenie Japonskej pošty. Vzhľadom na jej štatút vládnej spoločnosti a obmedzené podnikanie bol doterajší systém neudržateľný. Zo zákona mala totiž pošta povolené doručovať len listové zásielky a pohľadnice, ktorých objemy pre rastúcu atraktivnosť a dostupnosť elektronickej pošty z roka na rok klesajú. Doručovanie balíkov je doménou dvoch súkromných spoločností: Yamato Transport Co. a Sagawa Express Co., ktoré sa na prípadnú privatizáciu štátneho obra a jeho následné prenikanie do nového tového segmentu pozerajú s veľkou nevôľou a obavami.

Okrem oklieštenia v doručovaní balíkov na domácom trhu bola Japonská pošta zákonne vylúčená z doručovania balíkov aj v zahraničí. Podľa prezidenta pošty Masaharu Ikety je v takýchto podmienkach obrovským bremenom aj udržiavanie malých poštových staníc na vidieku alebo v malých mestských častiach. Jeho vyhlásenie okamžite vyvolalo obavy obyvateľov práve odľahlých obydľí zo zrušenia poštových staníc a ich odrezania od okolitého sveta.

Navzdory negatívne mu hlasovaniu parlamentu musela pošta pristúpiť k opatreniam na zracionalizovanie vlastnej činnosti a zvýšenie zisku, najmä prienikom do iných oblastí doručovateľských služieb. V minulom roku znížila poplatky, rozšírila oblasti s doručovaním do jedného dňa a spustila nové služby, napríklad prepravu lyžiarskeho a golfového náčinia pre turistov.

Ihneď po vypísaní predčasných volieb sa začali šíriť špekulácie o rozostavení síl po voľbách a budúcom premiérovi. Vzhľadom na uvedené neúspechy na diplomatickom poli, pomalé reformy a oživovanie hospodárstva a rozkoly vo vládnej LDP nedávala väčšina pozorovateľov Džuničirovi Koizumimu veľkú nádej na opätovné získanie kresla predsedu vlády. Jeden zo strojcov neúspechu poštovej reformy, bývalý politický šéf LDP Šizuka Kamei, dokonca pred voľbami vyhlasoval, že prejednal povolebnú alianciu s bývalým premiérom Joširom Morim, ktorý je zároveň hlavou najsilnejšej frakcie v rámci LDP. Mnoho politológov takisto negatívne hodnotilo Koizumiho rozhodnutie vypísať voľby na 11. septembra, teda na štvrté výročie teroristických útokov v USA, čím potvrdzoval svoju líniu úzkej spolupráce s Bushovou administratívou. Tú však japonská verejnosť vníma, rovnako ako aj japonskú angažovanosť v irackej vojne, záporne. Sám Koizumi však vyhlasoval, že predčasné voľby nebudú o japonskej zahraničnej politike, teda o sporoch s Čínou a Kóreami, o návštevách v kontroverznej svätyni Jasukuni, či o spolupráci s USA, ale len vyjadrením súhlasu, resp. nesúhlasu verejnosti s jeho hospodárskymi reformami. Solidaritu Koizumimu vyjadrila aj koalíčná strana Šin Kómeitó.

Pomerne sebaisto sa pred voľbami cítila opozičná Demokratická strana, ktorej vodca Kacuja Okada sľuboval, že Koizumimu zráta všetky prešľapy a nedostatky. Podľa predvolebných prieskumov však vonkoncom nebolo jasné, či Demokratická strana získa dostatočný počet hlasov a preto sa celé voľby niesli vo veľkom očakávaní.

Ako sa ukázalo, Koizumiho rozhodnutie o rozpustení Dolnej komory a vypísaní volieb, dokonca aj ich termín boli správnym rozhodnutím, ktoré potvrdilo nielen dôveru občanov v premiéra a správnosť smerovania jeho reforiem, ale preukázalo i jeho politickú vyzretosť.

Víkendové voľby sa skončili absolútnym víťazstvom Liberálno-demokratickej strany, navyše s kandidátkou už očistenou od konzervatívnych poslancov. Oproti 249 kreslám v 480-člennej Dolnej komore získala LDP 296 hlasov. Spolu s koalíčným partnerom – stranou Šin Kómeitó má dokonca 327 kresiel, čo je viac ako dvojtretinová väčšina.

Čoskoro po zverejnení výsledkov Koizumi vyhlásil, že mieni ihneď presadiť zákon o privatizácii pošty, pričom obyvateľov odľahlých oblastí Japonska ubezpečil, že k obávanému rušeniu tamojších poštových staníc v nijakom prípade nedôjde. Voľby mu takisto zabezpečili mandát na výraznejšie presadzovanie hospodárskych reforiem. K schváleniu privatizácie Japonskej pošty prišlo presne mesiac po predčasných voľbách – 11. októbra 2005, jej výsledkom bude vznik najväčšej banky na svete.

Pošta, ktorá má aktuálne 25 tisíc prevádzok a zamestnáva približne 260 tisíc ľudí bude najprv rozdelená na štyri samostatné celky: pultové služby, doručovanie, poštová sporiteľňa a poštová životná poisťovňa, všetky v rámci jedného holdingu, vlastneného z jednej tretiny štátom. Privatizácia sa začne ihneď po rozdelení, resp. po jej schválení v hornej komore, ktorej odpor sa však s ohľadom na výsledok volieb do Dolnej komory neočakáva.

Okrem jednoznačného volebného víťazstva do získal Džuničiro Koizumi ešte jednu

odmenu za svoje úsilie – hospodársky rast krajiny, ktorý za tri štvrtroky tohto roka predstavuje okolo 3,3% a to najmä vďaka uskutočneným reformám vo finančnom sektore, ktorý ťahá aj výrobu. Hlavným motorom rastu je región mesta Nagoja, domova aktuálne najsilnejšej japonskej spoločnosti – Toyota, ale i miesto diania tohoročného Expo v neďalekom Aiči.

Ako sa zdá, dobré správy pre japonského premiéra prišli práve včas. A hoci Koizumi už skôr avizoval, že nezostane do konca volebného obdobia a o rok mu končí mandát šéfa liberálov, jeho popularita i výsledky naznačujú, že vývoj môže byť celkom iný. Svedčí o tom aj vyhlásenie Takenori Kanzakiho, šéfa koaličného partnera – Šin Kómeitó, ktorý chce Koizumiho požiadať, aby zostal v úrade aspoň o rok dlhšie.